

Розуміння ролі активності самої людини у власному розвитку дозволяє педагогу цілеспрямовано організувати діяльність школяра, ставити його в позицію активно-го діяча, озброювати такими способами діяльності, які дають змогу активно виявляти свої сили; вивчати його особистісну своєрідність, розкривати потенціальні можливості, тобто розумно спрямовувати процес розвитку особистості. Для цього вчитель повинен проникнути в середину дитини, зрозуміти її, для цього треба полюбити дитину... Бо найголовніше у будь-якій діяльності вчителя, який би підхід вчитель не здійснював, перш за все він повинен любити і поважати себе, дитину і навколишній світ.

Гуманістична спрямованість особистості вчителя означає ставлення до дитини як до найвищої цінності, визнання її права на свободу і щастя, вільний розвиток і прояв своїх здібностей. Вільно реалізувати свої творчі можливості задля себе і оточення людина може лише за наявності віри у саму себе. Остання зміцнюється тоді, коли вчитель сприймає і оцінює не тільки її позитивні якості, а особистість у цілому, тобто коли дитину люблять, поважають її гідність, виявляють гуманність. І дитина це відчуває. Тоді вона і відкривається перед вчителем, як в той же час вчитель може відкрити для себе особистість дитини.

Учителі всіх часів і народів у індивідуальному підході до дитини, перш за все наго-лошували на гуманність відносно вихованців у цій нелегкій справі.

Ян Амос Коменський мріяв дати своєму народові зібрану воєдино мудрість світу. Він порівнював учителя із садівником, який з любов'ю вирощує рослини в саду, з архі-тектором, який дбайливо забудовує знаннями всі куточки людської істоти, зі скульпто-ром, який старанно обтесує і шліфує уми й душі людей.

Підсумовуючи викладений матеріал, приходимо до висновку, що сутність індивіду-ального підходу полягає в управлінні розвитком учня, що базується на глибокому зна-нні рис його особистості і умов життя. Педагогіка індивідуального підходу передбачає пристосування форм і методів педагогічного впливу до індивідуальних особливостей школяра з метою забезпечення запроєктованого рівня розвитку особистості.

Список використаної літератури

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібн. видання 2-ге. / І.М. Дичків-ська. – К. : «Академвидав», 2012. – 352 с. (Альма-матер).
2. Індивідуально зорієнтоване навчання дітей дошкільного віку : Електронний ресурс. Ре-жим доступу до статті: <http://stud24.ru/mathematic/ndividualno-zorntovane-navchannya-dtey-doshklnogo/478830-1825532-page1.html>.
3. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закла-дах. Підручник / Л.Ф. Мірошніченко. – К. : Видавничий дім «Слово», 2010. – 432 с.
4. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник. Видання 2-ге, виправлене, доповнене / М.М. Фіцула. – К. : «Академвидав», 2005. – 560 с.

Яна Іванова

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Становлення і розвиток інформаційного суспільства неможливі без суттєвого по-ліпшення якості освітнього простору. Соціально-політичні процеси, які відбуваються в державі, об'єктивно визначають нові вимоги щодо якості підготовки випускників ви-щих навчальних закладів України та їхньої конкурентної здатності на світовому ринку праці. Саме ці обставини зумовлюють об'єктивність домінуючої ролі інноваційних тех-нологій як засобів реалізації попиту інформаційного суспільства в наданні ефективного доступу до засобів навчання та забезпечення його неперервності.

Новий рівень кадрової підготовки фахівців вищої школи вимагає створення прин-ципово нових технологій формування професіоналізму:

- набуття наукових знань;
- розробки;

- нових психолого-педагогічних підходів до процесу викладання;
- упровадження нових дидактичних методів навчання.

Вони повинні сприяти активізації інтелектуальної діяльності суб'єкта навчання, формуванню професійно-педагогічної компетентності розвитку цілісного світосприйняття особистості і, як результат, – забезпечити становлення його як спеціаліста вищого ґатунку. Необхідно змінити позицію студентів: тих, хто пасивно сприймає інформацію перетворити на тих, хто творчо здобуває знання.

Наше дослідження присвячується висвітленню найбільш ефективних інноваційних технологій, що забезпечують вирішення проблеми активізації пізнавальної діяльності студентів і результативності процесу засвоєння знань. У ній, з'ясовано реальний стан проблеми у практиці навчання у вищій школі. Значну увагу приділено розкриттю сутності та особливостей інноваційних технологій, зокрема, дослідницької, комунікативно-діалогової, дискусійної, ігрової. Визначено мотиви їх впровадження, переваги і недоліки.

Поняття „інновація” характеризує не лише створення і поширення новацій у навчально-виховний процес, а і такі перетворення, які є суттєвими та супроводжуються змінами у видах діяльності і стилі мислення як викладача так і студента. Інноваційні технології перетворюють характер навчання відносно таких його суттєвих якостей, як цільова орієнтація, характер взаємодії викладача і студента, їх позицій у процесі навчання. Таким чином, уведення інноваційних технологій у навчальний процес дозволяє якісно його змінити. Спостереження і педагогічний досвід свідчать, що саме інноваційні методи навчають працювати над великою кількістю різноманітних джерел інформації та розвивають інтелектуальний потенціал, і студенти як наслідок здобувають уміння логічно і образно мислити, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, порівнювати і узагальнювати [1, с. 22-23].

Аналізуючи впровадження інноваційних технологій, мету й завдання, поставлені педагогічними колективами вищих навчальних закладів, а також причини, які не дають змоги успішно реалізувати нововведення, можна зробити висновок про те, що часом вони беруться за їх упровадження, не визначивши позитивне і негативне різних методик і технологій, не з'ясувавши, чи відповідають вони цілям і завданням навчального закладу і якого кінцевого результату можна очікувати. До того ж, прагнучи нововведення, викладачі не враховують своїх реальних можливостей, а головне, чи потрібні вони в практичній діяльності. Цікавим є дослідження, в ході якого з'ясувалося, з яких причин студенти надають перевагу застосуванню саме інноваційних технологій. У цьому опитуванні брали участь студенти проблемних груп, які безпосередньо займаються дослідженням різних нововведень у навчальному процесі.

Серед причин зазначені такі:

- можливість одержати глибші і якісніші знання;
- цікава форма організації та проведення навчання;
- реалізація індивідуального, диференційованого підходу у навчанні;
- хороший педагогічний клімат в колективі, атмосфера комфортності для студентів і викладачів;
- викладачі ефективніше організують навчально-виховний процес [2, с. 6-8].

Одним із головних завдань навчального процесу у виші є також вироблення в майбутнього фахівця навичок самостійної роботи, формування інтересу і умінь оволодівати новими знаннями, здатності до творчого мислення. Практика свідчить, що найефективнішими у вирішенні даної проблеми є активні форми навчання, використання інноваційних технологій. Численність і розмаїття активних форм роботи, які можна застосувати на лабораторно-практичних заняттях, вимагає їх певної (умовної) типології.

Використовуються такі типи робіт:

- творчі завдання вербального та практичного характеру;
- складання і аналіз структурно-логічних і опорно-інформаційних схем, конспектів уроків, заповнення текстових таблиць;
- моделювання різноманітних навчально-виховних ситуацій;
- імітаційні та ділові ігри;
- навчальні дискусії.

До творчих завдань вербального характеру належать такі, які спрямовують студентів на підготовку невеличких фрагментів викладу матеріалу. У ході такої тренувальної роботи поступово формуються професійні навички майбутнього фахівця, зростає інтерес до роботи, розкриваються якості студента. Інколи творчі завдання вербального характеру дещо ускладнюються. Студенти готують не тільки тексти повідомлень, а й наочність, на основі якої ці повідомлення розкриваються: схеми, таблиці, графіки. Серед активних форм роботи на лабораторно-практичних заняттях найголовнішими, безумовно, є ділові ігри, в процесі проведення яких створюються ситуації практичної діяльності студента, які повністю імітують професійну працю [3, с. 180].

Уся методика викладання навчальної дисципліни ставить студента перед необхідністю (а не тільки за бажанням) самостійно поповнювати запас знань, акумулювати в конспектах і пам'яті необхідну наукову інформацію. З цією метою доцільно використовувати різноманітні види графічної схематичної наочності, зокрема опорно-інформаційні схеми (ОИС), структурно-логічні схеми (СЛС) і листи опорних сигналів (ЛОС).

Застосування засобів інформаційної технології, а саме сучасних проекційних приладів, відео та комп'ютерної техніки, значно підвищують ефективність лекційних занять та сприяють вирішенню проблеми активізації пізнавальної діяльності студентів. Зокрема, використання відеофрагментів, в яких відтворюються різноманітні навчальні ситуації, що вимагають аналізу і відповідних обґрунтованих висновків, дають змогу ефективно проводити теоретичні заняття, забезпечивши атмосферу творчої співпраці лектора із студентською аудиторією. Активні методи і прийоми викладання запобігають пасивному заучуванню студентами фактичного матеріалу, сприяють розвиткові творчих здібностей, самостійності, формуванню високого інтелектуального потенціалу. Значна увага приділялася дослідницькій технології. Встановлено, що особливістю навчально-дослідницької роботи студентів є суб'єктивне відкриття ними нових знань на основі індивідуальної актуалізації попередньо засвоєних ними знань та вмінь, введення їх до особистісного пізнавального простору. Практика свідчить, що під час орієнтування навчання на застосування дослідницьких методів необхідно враховувати схильність студентів до дослідницької діяльності, яка в значній мірі є індивідуальною. Вона виявляється у своєрідності розвитку їхніх пізнавальних інтересів, аналітичних здібностей, змісту та обсягу знань, спостережливості, пам'яті, уваги, гнучкості мислення, працьовитості, волі, спроможності до зосередженої і відповідальної праці [4, с. 3-5].

З-поміж запропонованої сьогодні великої кількості інноваційних технологій багато викладачів визнають переваги роботи в режимі інтерактиву, який найбільш повно забезпечує комфортні, безконфліктні і безпечні умови розвитку людини, всебічно реалізує її природний потенціал, виховує особистість, здатну до самоосвіти, саморозвитку, самовдосконалення, яка вміє використовувати одержані знання для творчого розв'язання проблем, критично мислити, прагне реалізувати себе. Розглядаючи інтерактивні технології навчання як інноваційні, треба пам'ятати, що будь-яка педагогічна технологія буде мертвою, якщо реальні люди, котрі її втілюють, не розглядатимуть її як цілісну систему в єдності її компонентів і взаємозв'язків. Описана технологія – це одне, а реалізація її на практиці – зовсім інше, адже несе відбиток особистості, ментальності, інтелекту конкретного викладача. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем. Воно ефективно сприяє формуванню цінностей, навичок і вмінь, створенню атмосфери співпраці, взаємодії.

Розглядаючи протилежні позиції з дискусійної проблеми, студенти:

- знайомляться з іншими поглядами;
- прогнозують наслідки індивідуальних позицій і політичних рішень для суспільства, для окремих людей;
- на практиці використовують уміння обстоювати власну позицію;
- вчаться вислуховувати інших;
- дістають додаткові знання з теми.

Здійснюючи узагальнення психолого-педагогічних та методичних досліджень проблеми інноваційних технологій ми дійшли висновку, що впровадження їх у практику

навчання викликане реальною необхідністю змін в освіті, спрямованих на особистісно-орієнтований підхід до суб'єкта навчально-виховної діяльності, підвищення ефективності процесу засвоєння знань, забезпечення раціональної організації самостійної роботи студентів. У той же час виявлена низка проблем, щодо їх упровадження у навчально-виховний процес у вищій школі. Вони зумовлені, по-перше – авторитарною репродуктивно-орієнтованою методикою роботи окремих викладачів які досить скептично налаштовані на зміни у власній педагогічній діяльності, по-друге – браком часу та інформації щодо практичного використання інноваційних технологій у вищій школі, по-третє – недостатньою матеріально-технічною базою [5, с. 256].

Отже, в результаті дослідження можемо зробити висновок, що, безумовно, кожна нова технологія, яка запроваджується в навчання, потребує чималих зусиль, багато часу і засобів для реалізації. Цей складний процес залежить від інтенсивності мотивованих дій викладача. При визначенні мотивів використання інноваційних технологій необхідно виходити з потреб максимальної активізації пізнавальної діяльності студентів, з цим мотивом пов'язана впевненість у тому, що новації підвищать ефективність навчально-виховного процесу у вищій школі.

Список використаної літератури

1. Зінченко О. П. Активні та інтерактивні технології / О. П. Зінченко // Директор школи. – 2005. – № 7. – С. 22-23.
2. Инновационная деятельность : становление, развитие, критерии эффективности // Директор школы. – 2001. – № 8. – С. 6-8.
3. Кларин М. В. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования, игры и дискуссии / М. В. Кларин. – Рига : НПУ «Эксперимент», 1998. – 180 с.
4. Мельник Ю. М. Сучасні технології навчання / Ю. М. Мельник // Методичний банк. – 2006. – № 4. – С. 3-5.
5. Освітні технології : [навч.-метод. посіб.] / [за заг. ред. О. М. Пехоти]. – К. : АСК, 2001. – 356 с.

Роман Корінний

ПЕДАГОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ В СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Сучасний етап розвитку освіти в Україні характеризується відходом від тоталітарної уніфікації і стандартизації педагогічного процесу, інтенсивним переосмисленням цінностей, пошуками нового в теорії та практиці навчання і виховання. Цей процес не може бути стихійним. Він потребує управління. Для сучасного етапу розвитку освіти в Україні характерна широка наявність у ньому інноваційних процесів. Інноваційна діяльність в Україні передбачена проектом Концепції державної інноваційної політики (1997) та проектом Положення «Про порядок здійснення інноваційної діяльності у системі освіти» (1999).

Потреба в інноваційній спрямованості педагогічної діяльності в умовах розвитку освіти спричинена певними обставинами.

По-перше, розбудова суверенної держави викликала необхідність докорінної зміни системи освіти, методології і технології організації навчально-виховного процесу у навчальних закладах різного типу: ліцеях, гімназіях, авторських школах, коледжах, приватних, недільних, духовних школах тощо. Пошуки, які ведуть колективи навчальних закладів нового типу, можуть збагатити не лише шкільну практику, а й педагогічну науку.

По-друге, виконання соціального замовлення сучасного етапу розбудови нашої держави – особистості, здатної засвоювати й творчо розвивати культуру, потребує постійного пошуку нових організаційних форм, індивідуального підходу до особистості, нових технологій навчання і виховання. В цій ситуації суттєво зростає роль і авторитет педагогічного знання, яке може стати теоретичною базою для нових пошуків, інновацій.